

-2-

ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר גדול והלכה לה חששה ראשונה אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו והוא על דרך אומרם ז"ל (ב"מ נ"ט.) מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו וחש על כבוד האחים מלביישים לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב וסבל שישאר אביו בצערו מלביישים ועוד אף כי אחר שעלה לגדולה חשב יוסף בלבם מירושלם ההשטמה ממנו ויחיעצו עליו לעוקרו מהעולם, וכמו כן חמצא שאמר ז"ל (תנחומא) שרצו לעוקרו אפילו בימי גדולתו וכא גבריאלי ופורן, והגם שאמר ז"ל (כ"ד פ' צ"א) שיררו אחריו למצרים לפדותו בדמים יקרים ישתנה הדבר אם יפדותו הם שאו יכיר באחוותם וזולת זה עברתו שמרה נצח ולא ישכח את אשר עשו לו ויקדמו הם להורגו, הנך רואה כי אם היה מודיע מקודם ליעקב כי הוא חי הויו מתאזרים ובאים ומאבדים אותו מהעולם, וגם אחר שבאו לפניו בשנת רעב לא רצה לגלות עצמו ח"כף להם ולא לאביו כי עודנו בסכנה מירושלם כנזכר עד שנתחכם והאכילם והשקם ונתן להם דמים והראה להם כי הוא עמהם בלב שלם, גם נגלה הדבר כי מה יצא וידעו ודאי כי לא שומר הוא להם ארבה, וגם באמצעות כן הוסדה בושח מאביהם כי יאמרו אליו כי כן גזר הגוהז וכמו שפירשתי בפסוק (ח') לא אתם וגו' ואז גילה להם דאף על פי כן הוצרך ה' לשלוח מלאך להצילו מידם כמאמרם ז"ל. (תנחומא ר"ג) ואולי כי הוא יוסף לא ידע בדבר, או אפשר שידע שהצילו מלאך ואין להקשות עליו שהיה לו להודיע לאביו קודם ולא יחוש אל האחים כי המלאך הגואל אותו עתה יגאלנו גם כן קודם כי אין סומכין על הנס, ובוהו אין להאשימו ליוסף על הדבר ונכו

10 **ראיתי** לתת לב בענין יוסף איך לא חש על צער אביו כמה שנים, והן אמת בימי עבודתו וכול לומר כי עשה ולא הצליח אלא אחר שעלה לגדולה למה לא כתב אגרת לאביו להפיג צערו כי יודע היה יוסף גדול הפלגה חיבת יעקב בו ויחאבל עליו ימים רבים ולמה לא שלח לבשרו ותגדל עוד הקושיא על ימי הרעב שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען ולא חש על צערו ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להארין לו ימי צרה שלא להודיעו ח"כף ומיד:

והן אמת כי למה שנתגלגל בעניינים שגזר הגוהז רבים הם שהיו צריכין להיות בן הא' לשלם ליעקב כ"ב שנים שלא שמש אביו וכמו כן היה הוא בצער כ"ב שנים, וגם למספר רד"ו שגזר ה' שיהיו במצרים, וגם לירד יעקב בכבוד גדול מה שלא היה כן אם היה יורד קודם וכמה פרטים שנמשכו, אלא לצד יוסף צריכין לתת טעם לדבר:

20 **ונראה**, כי טעמו של יוסף טעם לשבח והוא כי מעת ירדו למצרים עד עת בוא דברו יתברך והוציאו מבית האסורים למלך אין סיפק בידו להודיע לאביו ואפילו שיונח שהיה סיפק בידו חש על נפשו שידעו אחיו בדבר ולצד בושחתם וכליתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לכל תגיע להם בושח מאביהם וגם אפשר כי יקללם וימית כולם ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימוע מבצ' בדמי נפשו

11 **א"ר יהודה ברבי** (סימן) אף יוסף היה יודע שאחיו יורדין למצרים מה עשה הושיב שומקן על עשרה פתחים א"ל כל מי שנכנס בפתח כתבו שמו והביאו לפני. זה קורא ראובן בן יעקב וזה קורא שמעון בן יעקב וכן כל אחד ואחד א"ל יוסף חתמו כל האוצרות ופתחו אחד ונתן שמתן לאותו שהיה ממונה על אותו אוצר, א"ל לכשיבואו בני אדם הללו ליקח אוכל תפסום ושגרום לפני.

דברי האברבנאל (בראשית, מ"ב, בתירוץ השאלות ה-4 וה-6):
"הנה עם כל הניסיון שעשה יוסף לאחיו בעלילת המרגלים עוד נשאר ספק בלבנו, האם היה להם אהבה עם בנימין, או אם היו עדיין שנאים את בני רחל אמו, ולכן רצה להביא את בנימין בפרט בניסיון הגביע, לבאות אם ישתדלו להצילו... ויהיו בעיני יוסף בעלי תשובה גמורים, ויתודע אליהם, ויטיב עמם כמו יעשה".

"נראה שכוונת יוסף הייתה ג"כ בתחילה לבדוק בהם אם היו עדיין בשנאתם אתו או ניחמו ממעשיהם... (שער ל', פתרון השאלה ה-2).

16 הגוי הגדול הזה צריך להופיע בנוי ומסודר בכל הסיסטמטיקה האלוהית שלו, ומה נמשכת כל השנאה הזאת. קודם-כל היא נגלתה מצד אחי יוסף אל יוסף, ובפרשת מקץ מצדו של יוסף אל אחיו: "ויהנבר אליהם". הביטוי הזה מספיק! אבל כמה זמן אפשר להמשיך במשחק הזה בלי שיתפוצץ? "ולא יכל יוסף להתאפק". מתוך כל העבר הנורא ואיום מופיע האור של "בהתודע יוסף אל אחיו", מה שמתפרט אחר-כך בהפטרה "ועשיתי אתם לגוי אחד".
בפרשתנו מתגלה הערך האמיתי היסודי הכללי-ישראלי בשני צדדים אלה. וכן בהפטרה, "עץ יהודה" ו"עץ-יוסף", בהתייחסותם מביאים את האהדות השלמה של "גוי אחד בארץ". מתוך האור של "בהתודע יוסף אל אחיו" מופיעה המציאות הממשית הכללי-ישראלית המסודרת מכל צדדיה הנראים מתולקים, מתגלה האהדות הכללי-ישראלית של "כל הנפש לבית יעקב". האהדות הכללי-ישראלית שנמשכת מן האהדות האלוהית, מתוך "אתם הדבקים ב' אלהים" מתגלה בנפש אחת.

12 (לד) ותרב משאת בנימין, לראות אם יקנאו בו.
13 (ב) חשים כפי אמתחת הקטן, לראות איך ימסרו עצמם עליו כדי להצילו.

15 וישכרו עמו, מיום שמכרוהו לא שתו יין, וזה הוא שחה יין, ואותו היום שתו יין.

17 [ה] ויהי בעת ההוא וגו', ר"י שמואל בר נחמן פתח כי אנכי ידעתי את המחשבות וגו'. שבתים היו עוסקים במכירתו של יוסף, ויעקב היה עוסק בשקו ובתעניתו, ויהודה עוסק לקחת אשה, ותקביה בורא אורו של מלך. המשית ויהי בעת ההיא וגו' (ב"ר פפ"ה)